

Besluit gedragscode voor tolken en vertalers in het kader van de Wet beëdigde tolken en vertalers 2024

De Raad voor Rechtsbijstand,

Gelet op:

- Artikel 2, 3 en 4 van de Wet beëdigde tolken en vertalers (Stb. 2007, 375);
- Artikel 13 en 14 van de Wet beëdigde tolken en vertalers (Stb. 2007, 375);
- Artikel 18 van het Besluit Uitwijklĳst Wbtv (Staatscourant 2013, 17541);
- de Regeling van de Staatsecretaris van Veiligheid en Justitie van 13 januari 2011 tot wijziging van de Regeling houdende aanwijzing tot bewerker en verlening van mandaat en machtiging van de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Raad voor de Rechtsbijstand te 's-Hertogenbosch betreffende het Register beëdigde tolken en vertalers, (Stcrt. 19 januari 2011, 1030);
- het advies van het Kwaliteitsinstituut Wbtv van 14 september 2023, de voorgestelde tekst herziening gedragscode tolken van 14 september 2023 en de voorgestelde tekst herziening gedragscode vertalers van 14 september 2023;

Besluit:

Stelt de hiernavolgende gedragscodes voor tolken en vertalers in het kader van de Wet beëdigde tolken en vertalers vast:

Artikel I

- tolk*: de in het Rbtv ingeschreven en beëdigde tolk in de zin van artikel 1 van de Wbtv dan wel de op de Uitwijklĳst geplaatste tolk;
- vertaler*: de in het Rbtv ingeschreven en beëdigd vertaler dan wel de op de Uitwijklĳst geplaatste vertaler;
- Gedragscode*: geheel van waarden en normen voor tolken en vertalers in hun dagelijkse beroepspraktijk aan de hand van heersende opvattingen die door tolken en vertalers in acht moet worden genomen bij de uitoefening van hun beroep, vastgelegd bij dit besluit in Bijlage 1 voor tolken, respectievelijk in Bijlage 2 voor vertalers;
- De Wbtv*: de Wet beëdigde tolken en vertalers;
- De Uitwijklĳst*: de lijst in de zin van artikel 2, derde lid van de Wbtv.

Artikel II

Het besluit Gedragscode voor tolken en vertalers in het kader van de Wbtv (Stcrt. 2009, nr. 15358) wordt hierbij ingetrokken.

Artikel IV

Dit besluit met de daarbij behorende bijlagen wordt aangehaald als Besluit gedragscode voor tolken en vertalers in het kader van de Wbtv en wordt bekendgemaakt door publicatie in de Staatscourant.

Artikel V

Dit besluit met de daarbij behorende bijlagen treedt in werking op 1 februari 2024.

Artikel VI

Evaluatie van de gedragscode vindt plaats binnen 10 jaar na inwerkingtreding van dit besluit.

's-Hertogenbosch, 20 december 2023

I.D. Nijboer
Algemeen directeur / Bestuurder
Raad voor Rechtsbijstand

BIJLAGE 1: GEDRAGSCODE VOOR TOLKEN IN HET KADER VAN DE WBTv

De gedragscode voor tolken in het kader van de Wbtv wordt als volgt vastgesteld:

Ik,

de tolk,

accepteer dat ik bij het uitoefenen van mijn beroep, altijd naar eer en geweten de best mogelijke dienst verleen. Daarbij houd ik mij aan **vijf kernwaarden**:

- A. Integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid
- B. Vertrouwelijkheid
- C. Volledigheid
- D. Transparantie
- E. Professionaliteit

A. INTEGRITEIT, ONAFHANKELIJKHEID EN ONPARTIJDIGHEID

Onder *integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid* versta ik in het kader van deze gedragscode het volgende:

- Ik ben integer.
- Ik stel mij onafhankelijk, onpartijdig en objectief op, zowel vóór, tijdens als na de opdracht.
- Ik negeer eigen vooroordelen en voorkeuren bij de werkzaamheden.
- Ik stel ieder mogelijk eigen belang terzijde.
- Ik zorg dat elke (schijn van) vooringenomenheid wordt voorkomen.
- Ik laat mijn werkzaamheden niet beïnvloeden door druk van buitenaf en voer mijn werkzaamheden in alle vrijheid en zonder vrees uit.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

1. Ik uit geen persoonlijke opinies, voorkeuren, interpretaties of gevoelens, ook niet op (voor zover mogelijk) non-verbale wijze.
2. Ik kleed mij gepast op een wijze die aansluit bij het karakter van mijn werkzaamheden.
3. Ik breng partijen onmiddellijk op de hoogte van elke professionele of persoonlijke band tussen mijzelf (de tolk) en een betrokkene.
4. Ik houd mij strikt aan de opdracht. Ik ben niet behulpzaam bij andere taken.
Ik verstrek geen informatie die de eigen integriteit, onafhankelijkheid of onpartijdigheid in het gedrang brengt, noch op eigen initiatief, noch op verzoek van partijen.
5. Ik informeer partijen onmiddellijk wanneer de eigen integriteit, onafhankelijkheid of onpartijdigheid in het gedrang komt en dit de tolkdienst mogelijk negatief beïnvloedt. Ik wijs een opdracht af of staak een opdracht wanneer de eigen onafhankelijkheid, onpartijdigheid of onafhankelijkheid niet gewaarborgd kan worden.
6. Ik maak geen misbruik van mijn positie. Ik aanvaard geen giften of tegenprestaties van de partijen.
7. Ik blijf mij bewust van mijn eigen rol als tolk en neem in principe geen deel aan gesprekken die niet met de opdracht te maken hebben.
8. Ik vermijd onderonsjes en een-op-een-overleggen met de betrokkenen vóór, tijdens en na de tolkopdracht. Zo stel ik me afzijdig op tijdens het wachten vóór de opdracht, en neem ik na de opdracht direct afscheid van de betrokkenen.
9. Bij gebruik van social media ben ik mij bewust van de houding die ik als tolk in het openbaar dien uit te stralen. Ik voorkom dat mijn bijdragen mijn integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid aantasten.

B. VERTROUWELIJKHEID

Onder *vertrouwelijkheid* versta ik in het kader van deze gedragscode het volgende:

- Ik houd mij aan de geheimhoudingsplicht.
- Ik ga uiterst zorgvuldig om met alle informatie waarover ik in de uitoefening van mijn beroep beschik.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *vertrouwelijkheid* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

10. Ik heb een geheimhoudingsplicht. Ik krijg bij het voorbereiden en uitvoeren van een tolkdienst informatie. Ik deel deze informatie met niemand, tenzij de wet mij dit voorschrijft of uit de tolkdienst blijkt dat ik niet anders kan.
11. Voor zover dat in mijn macht ligt, zorg ik bij het tolken op afstand, dat ik de tolkdienst verricht in een veilige omgeving waar niemand kan meeluisteren of opnames kan maken van de tolkdienst.

12. Indien ik tijdens het verrichten van tolkwerkzaamheden notities maak, vernietig ik deze onmiddellijk na afloop van de tolkdienst. Ik vernietig ook documentatie die ik met betrekking tot de tolkdienst heb ontvangen.

C. VOLLEDIGHEID

Onder *volledigheid* versta ik in het kader van deze gedragscode het volgende:

Ik tolk volledig en getrouw, alles wat betrokkenen zeggen, zonder iets toe te voegen, weg te laten of te wijzigen.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *volledigheid* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

13. Ik tolk alles wat tijdens de tolkdienst wordt gezegd, ook wanneer opmerkingen tot mij zelf zijn gericht of wanneer iemand iets tegen mij zegt.
14. Ik gebruik, voor zover mogelijk, steeds hetzelfde taalregister en niveau van de woordenschat als de sprekers. Ik leg zoveel mogelijk dezelfde nadruk.
15. Ik tolk beledigende of choquerende woorden.
16. Ik tolk onwaarheden of fouten, precies zoals ik ze gehoord heb.
17. Ik geef aan als ik iets niet begrijp of niet (goed) versta, en vraag om verduidelijking of herhaling wanneer iets onduidelijk is.

D. TRANSPARANTIE

Onder *transparantie* versta ik in het kader van deze gedragscode het volgende:

- Ik verleen tijdens de tolkdienst inzicht in alles wat ik doe of zeg.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *transparantie* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

18. Ik vertel de betrokkenen onmiddellijk wanneer ik afwijk van wat de betrokkenen zeggen.
19. Ik tolk alles wat tijdens de tolkdienst wordt gezegd, zodat de betrokkenen daarvan volledig op de hoogte zijn.
20. Ik tolk geen (telefoon)gesprekken die plaatsvinden in dezelfde ruimte als waar ik tolk, indien deze gesprekken niets met de opdracht te maken hebben. Ik tolk wel kort wat er gebeurt, zodat de anderstalige het ook begrijpt.
21. Ik meld onmiddellijk wanneer vaktermen, jargon, beledigende of choquerende woorden, straattaal, etc. niet precies hetzelfde of niet goed vertolkt kunnen worden.
22. Ik meld het onmiddellijk aan de betrokkenen als de anderstalige niet de taal of variant spreekt waarvoor de tolkdienst was aangevraagd.
23. Ik meld partijen wanneer ik van plan ben om een tolkopdracht te staken of te onderbreken. Ik motiveer mijn beslissing.

E. PROFESSIONALITEIT

Onder *professionaliteit* versta ik in het kader van deze gedragscode het volgende:

- Ik gedraag mij altijd professioneel;
- Ik behandel de betrokkenen met respect;
- Voor zover dat in mijn macht ligt, ben ik verantwoordelijk voor de kwaliteit van mijn prestatie;
- Ik verbind mij ertoe mijn kennis en deskundigheid permanent te onderhouden.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *professionaliteit* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

24. Ik behandel alle partijen met respect, ongeacht nationaliteit, gender, taal, etniciteit, cultuur, leeftijd, politieke overtuigingen, seksuele oriëntatie, godsdienst, etc.
25. Ik voer uitsluitend opdrachten uit waarvoor ik competent en bevoegd ben.
26. Ik meld het onmiddellijk wanneer dialecten niet adequaat getolkt kunnen worden.
27. Ik respecteer het recht van partijen om mij te weigeren als tolk.
28. Ik geef desgevraagd een vertaling à vue.
29. Ik staak de opdracht indien ik de kwaliteit van mijn prestatie niet (langer) kan garanderen, ook wanneer dit het gevolg is van de werkomstandigheden.
30. Ik kom afspraken tijdig na, en voorkom dat ik deze zonder geldige reden en ontijdig annuleer.
31. Ik zorg er zoveel mogelijk voor dat wordt voldaan aan de randvoorwaarden voor een ongestoorde dienstverlening. Ik verzoek de opdrachtgever zo nodig om passende maatregelen te treffen, bijvoorbeeld zodat ik en de betrokkenen elkaar goed kunnen zien en verstaan. Dit geldt voor zowel tolken op locatie als hybride tolken.
32. Voor zover dat in mijn macht ligt, zorg ik ervoor dat bij een tolkdienst op afstand wordt voldaan aan de randvoorwaarden voor een ongestoorde dienstverlening:

- Ik heb de juiste apparatuur voor een ongestoorde audio(visuele) verbinding;
 - Ik heb een goede en veilige internetverbinding;
 - Ik heb de juiste software die up-to-date is;
 - Ik zorg dat omgevingsgeluiden tot een minimum worden beperkt en voorkom dat ik tijdens de tolkdienst wordt gestoord.
33. Als ik de tolkdienst op afstand door technische problemen niet voldoende (goed) kan uitvoeren, dan meld ik dit onmiddellijk aan partijen.
34. Ik bereid elke opdracht zo goed als mogelijk voor op basis van de informatie die de opdrachtgever heeft verstrekt.
35. Ik introduceer mij bij aanvang van de tolkdienst en leg kort (in beide talen) mijn werkwijze als tolk uit:
- Ik ben de tolk in de talencombinatie X
 - Ik heb de plicht om alles te tolken wat alle betrokkenen voor wie ik tolk zeggen
 - Ik heb een geheimhoudingsplicht
 - Ik ben onpartijdig
 - Ik tolk in de ik-vorm
 - Ik verzoek u om elkaar rechtstreeks aan te spreken.
36. Ik start steeds met deze introductie, ook wanneer ik herhaaldelijk bij dezelfde opdrachtgever of voor dezelfde anderstalige tolk.
37. Ik tolk in de ik-vorm (1^e persoon) om de communicatie tussen de betrokkenen te bevorderen en wijs de betrokkenen erop dat ze elkaar rechtstreeks dienen aan te spreken. Ik verwijs naar mijzelf in de derde persoon als 'de tolk' om verwarring te voorkomen.
37. Ik erken en verbeter fouten in de vertolking, zodra ik of een van de betrokkenen die opmerkt.
38. Ik ben niet verplicht om mijn persoonlijke gegevens te delen met de anderstalige betrokkene.
39. Ik stel mij collegiaal op ten opzichte van andere tolken.
40. Ik licht betrokkenen in wanneer het mij onmogelijk wordt of wordt gemaakt om de Gedragscode te respecteren.
41. Ik respecteer de werkafspraken die met mij zijn gemaakt.
42. Ik verleen bij klachten mijn volledige medewerking aan de klachtenprocedure als bedoeld in artikel 16 van de Wbtv.
43. Ik sta open voor gevraagde en ongevraagde constructieve feedback met betrekking tot de opdracht.

BIJLAGE 2 GEDRAGSCODE VOOR VERTALERS IN HET KADER VAN DE WBTv

De gedragscode voor vertalers in het kader van de Wbtv wordt als volgt vastgesteld:

Ik,

de vertaler,

accepteer dat ik bij het uitoefenen van mijn beroep, altijd naar eer en geweten de best mogelijke dienst verleen. Daarbij houd ik mij aan **vijf kernwaarden**:

- A. Integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid
- B. Vertrouwelijkheid
- C. Volledigheid
- D. Transparantie
- E. Professionaliteit

A. INTEGRITEIT, ONAFHANKELIJKHEID EN ONPARTIJDIGHEID

Ik versta onder *integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid* in het kader van deze gedragscode het volgende:

- Ik ben integer;
- Ik stel mij onafhankelijk, onpartijdig en objectief op, zowel vóór, tijdens als na de opdracht;
- ik negeer eigen vooroordelen en voorkeuren bij de werkzaamheden;
- ik stel ieder mogelijk eigen belang terzijde;
- Ik zorg dat elke (schijn van) vooringenomenheid wordt voorkomen;
- Ik laat mijn werkzaamheden niet beïnvloeden door druk van buitenaf en voer mijn werkzaamheden in alle vrijheid en zonder vrees uit.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

1. Ik uit geen persoonlijke opinies, voorkeuren, interpretaties of gevoelens.
2. Ik breng mijn opdrachtgever onmiddellijk op de hoogte van een professioneel of persoonlijk belang (of de schijn daarvan), dat (die) de eigen integriteit, onafhankelijkheid of onpartijdigheid in het gedrang brengt.
3. Ik houd mij strikt aan de opdracht en verstrek geen andere informatie buiten het vertalen van de opdracht die de eigen integriteit, onafhankelijkheid of onpartijdigheid in het gedrang brengt, noch op eigen initiatief, noch op verzoek van een partij.
4. Ik informeer de betrokkenen onmiddellijk wanneer mijn integriteit, onafhankelijkheid of onpartijdigheid in het gedrang komt en dit de opdracht mogelijk negatief beïnvloedt.
5. Ik wijs een opdracht af of staak een opdracht wanneer de eigen integriteit, onafhankelijkheid of onpartijdigheid niet gewaarborgd kan worden.
6. Ik maak geen misbruik van mijn positie. Ik aanvaard geen giften of tegenprestaties van de partijen.
7. Bij gebruik van social media ben ik mij bewust van de houding die ik als vertaler in het openbaar dien uit te stralen. Ik voorkom dat mijn bijdragen mijn integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid aantasten.

B. VERTROUWELIJKHEID

Ik versta onder *vertrouwelijkheid* in het kader van deze gedragscode het volgende:

Ik houd mij aan de geheimhoudingsplicht.

Ik ga uiterst zorgvuldig om met alle informatie waarover ik in de uitoefening van mijn beroep beschik.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *vertrouwelijkheid* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

8. Ik heb een geheimhoudingsplicht. Ik krijg bij het voorbereiden en uitvoeren van een vertaalaufdracht informatie. Ik deel deze informatie met niemand tenzij de wet mij dit voorschrijft of uit de vertaaldienst blijkt dat ik niet anders kan.
9. Ik vernietig onmiddellijk na afloop van de opdracht vertrouwelijke gegevens, volgens de afspraken die daarover zijn gemaakt.
10. Als een derde bij de vertaling betrokken moet worden, wordt mijn geheimhoudingsplicht door mij doorgegeven aan deze derde.

C. VOLLEDIGHEID

Ik versta onder *volledigheid* in het kader van deze gedragscode het volgende:

Ik vertaal volledig en getrouw, alles wat geschreven staat, zonder iets toe te voegen, weg te laten of te wijzigen.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *volledigheid* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

11. Ik streef er steeds naar aan de hoogste kwaliteitsnormen te voldoen, met name wat betreft de inhoudelijke getrouwheid aan de brontekst, het gebruik van het juiste taalregister en het gebruik van de gewenste lay-out.

D. TRANSPARANTIE

Ik versta onder *transparantie* in het kader van deze gedragscode het volgende:

Ik verleen de partijen inzicht in alles wat ik doe met betrekking tot de opdracht.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *transparantie* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

12. Ik zal het altijd melden wanneer ik een fout detecteer, uitleg geef, of moeilijkheden ondervind bij het vertalen. Dit doe ik door duidelijk te vermelden dat het een opmerking van mij, de vertaler betreft: [sic: de vert.].

E. PROFESSIONALITEIT

Ik versta onder *professionaliteit* in het kader van deze gedragscode het volgende:

Ik gedraag mij altijd professioneel.

Ik behandel de betrokkenen met respect.

Voor zover dat in mijn macht ligt, ben ik verantwoordelijk voor de kwaliteit van mijn prestatie.

Ik verbind mij ertoe mijn kennis en deskundigheid permanent te onderhouden.

Ter nadere invulling van de kernwaarde *professionaliteit* handel ik als volgt en neem ik het volgende in acht:

13. Ik behandel alle partijen met respect, ongeacht nationaliteit, gender, taal, etniciteit, cultuur, leeftijd, politieke overtuigingen, seksuele oriëntatie, godsdienst, etc.
14. Ik voer uitsluitend opdrachten uit waarvoor ik competent en bevoegd ben.
15. Ik kom afspraken tijdig na, en voorkom dat ik deze zonder geldige reden of ontijdig annuleer.
16. Ik overleg met de opdrachtgever over de te volgen procedure bij ernstige fouten en/of dubbelzinnigheden in de brontekst voor zover ik dit noodzakelijk acht voor het op verantwoorde wijze uitoefenen van mijn beroep.
17. Voor zover dat in mijn macht ligt, zorg ik dat bij een vertaalopdracht wordt voldaan aan de randvoorwaarden voor een veilige, effectieve dienstverlening:
 - Ik beschik over de juiste apparatuur;
 - Ik heb een goede en veilige internetverbinding;
 - Ik heb de juiste software die up-to-date is.
18. Ik bereid elke opdracht zo goed als mogelijk voor op basis van de informatie die de opdrachtgever heeft verstrekt.
19. Ik vraag indien nodig tijdig om aanvullende informatie om de vertaalopdracht naar behoren te kunnen verrichten.
20. Ik stel mij collegiaal op ten opzichte van andere vertalers.
21. Ik licht betrokkenen onmiddellijk in wanneer het mij onmogelijk wordt of wordt gemaakt om de Gedragscode te respecteren.
22. Ik respecteer de werkafspraken die met mij zijn gemaakt.
23. Ik ben verantwoordelijk voor (het gebruik van) mijn eigen handtekening. Ik stel (elektronische) handtekeningen en stempels niet ter beschikking aan anderen.
24. Ik verleen bij klachten mijn volledige medewerking aan de klachtenprocedure als bedoeld in artikel 16 van de Wbtv.
25. Ik sta open voor gevraagde en ongevroegde constructieve feedback met betrekking tot de opdracht.

TOELICHTING

Algemeen

In 2009 trad de Wet beëdigde tolken en vertalers (hierna: Wbtv) in werking. Met deze wet is in Nederland een Register voor beëdigde tolken en vertalers (hierna: het Rbtv) geïntroduceerd. De Wbtv en het Rbtv bieden waarborgen ten aanzien van de kwaliteit van in het Rbtv ingeschreven beëdigde tolken en vertalers. Overheidsorganisaties op het terrein van het strafrecht en het vreemdelingenrecht hebben een afnameplicht uit het Rbtv.

In 2009 trad ook de Gedragscode voor tolken en vertalers in het kader van de Wbtv in werking (Stcrt. 2009, nr. 15358). Deze Gedragscode is bedoeld als richtlijn voor beëdigde tolken en vertalers in hun dagelijkse beroepspraktijk en bevat het geheel van waarden en normen dat naar de toen heersende opvattingen door tolken en vertalers in acht moet worden genomen bij de uitoefening van hun beroep.

Acht jaar later, op 31 januari 2017, bood de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie het rapport *'Don't talk too much. Vormen van regie op tolkdiensten in het VenJ-domein'* van ABDTopconsult aan de Tweede Kamer aan.¹ De onderzoeksvraag van het ministerie die aan dit rapport ten grondslag ligt luidde:

'Welke vormen van centrale regie bieden binnen het VenJ-domein oplossingen voor de problemen ten aanzien van tolkdiensten op het gebied van kwaliteit, inkoop en inzet? Beschrijf mogelijke scenario's.'

Overeenkomstig de aanbevelingen uit het rapport kondigde de Staatssecretaris vervolgens in zijn aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer aan een krachtige transitie te beogen, waarin knelpunten op de gebieden van kwaliteit, inkoop en inzet van tolken integraal worden aangepakt. De uitwerking daarvan vond vervolgens plaats in het J&V-programma 'Tolken in de toekomst' (hierna: het Programma). Een van de doelstellingen van dit Programma was het komen tot een goede borging van de kwaliteit en integriteit van tolken en vertalers, door een vernieuwd, gedifferentieerd Rbtv. Het Programma heeft onder meer geleid tot uitbreiding van het Rbtv met beëdigde tolken met een taalvaardigheidsniveau B2 (1 juli 2020) en centrale aanbestedingen van tolkdiensten voor de overheid.

Door het Programma is in 2018 de vraag opgeworpen of de (toen voorgenomen) wijzigingen aanleiding geven tot herziening van de Gedragscode in het kader van de Wbtv. Het Kwaliteitsinstituut Wbtv (hierna: het Kwaliteitsinstituut) heeft vervolgens op 12 juli 2018, samen met de Commissie beëdigde tolken en vertalers (hierna: de Commissie btv) en de Klachtencommissie Wbtv (hierna: de Klachtencommissie), geadviseerd:

'[...] de herziening van de Gedragscode uit te stellen en, zodra de beoogde eindsituatie van de herijking van het Rbtv bekend is, voor het ontwerp daarvan aansluiting te zoeken bij het hiervoor beschreven proces. Dat wil zeggen dat het Kwaliteitsinstituut Wbtv het initiatief zal nemen tot het ontwikkelen van een voorstel voor een nieuwe Gedragscode. Daarbij zal het de expertise van de andere adviescommissies en in het bijzonder die van de beroepsverenigingen betrekken [...]'

Naast de uitbreiding van het Rbtv in juli 2020 en de centrale aanbestedingen is er sinds de inwerking-treding van de Wbtv in 2009 veel veranderd, waaronder:

- technische ontwikkelingen die onder meer hebben bijgedragen aan een toename van tolkdiensten op afstand en andere manieren om gegevens over te dragen;
- ontwikkelingen op het gebied van social media als gevolg waarvan meer informatie met en over elkaar wordt gedeeld. Tegelijkertijd is er in de maatschappij meer behoefte ontstaan aan veiligheid en bescherming van persoonsgegevens, ook onder tolken en vertalers.

Deze en andere ontwikkelingen hebben aanleiding gegeven om de Gedragscode in 2021 te evalueren. Alvorens tot een evaluatie te komen heeft het Kwaliteitsinstituut eerst een enquête gehouden. In het advies van het Kwaliteitsinstituut kunnen de uitkomsten van de onder tolken en vertalers, beroepsorganisaties, intermediairs, (afnameplichtige) opdrachtgevers, opleidingsinstituten, aanbieders van bijscholingsactiviteiten gehouden enquête worden teruggevonden.

Na die evaluatie heeft het Kwaliteitsinstituut een concept voor de herziene Gedragscode opgesteld. Dat concept is via een schriftelijke consultatie aan de Klachtencommissie Wbtv en van de Commissie btv voorgelegd. De reacties van beide commissies zijn deels overgenomen in het advies. Het advies

¹ Kamerstukken II 2005–2006, 29 936, nr. 11, p. 10.

van het Kwaliteitsinstituut van 11 september 2023, strekt tot het herzien van de Gedragscode Wbtv te herzien.

Advies en vaststellen gedragscodes

De Minister neemt het advies, op enkele wijzigingen in de formulering van de gedragsregels die de gedragscodes vormen en in woordkeuze na, over. Deze wijzigingen voert hij door ter verduidelijking van de bedoeling en strekking van de betreffende gedragsregels.

De Minister onderschrijft verder het advies van het Kwaliteitsinstituut ten aanzien van artikel 13 en 14 van de Wbtv. Hij zal in overweging geven om bij een eerstvolgende wijziging van de Wbtv in artikel 13, respectievelijk in artikel 14 van de Wbtv aan de eed/ belofte toe te voegen:

'Ik accepteer dat ik bij het uitoefenen van mijn beroep, altijd naar eer en geweten de best mogelijke dienst verleen. Daarbij houd ik mij aan de inhoud en strekking van de Gedragscode in het kader van de Wbtv.

Op advies van het Kwaliteitsinstituut heeft de Minister een bepaling opgenomen in het onderhavige besluit over de evaluatie van deze nieuwe gedragscodes. De Minister zal te zijner tijd het Kwaliteitsinstituut opnieuw vragen om hierin het voortouw te nemen.

De aanbevelingen van het Kwaliteitsinstituut over het informeren van tolken en vertalers over, de toegankelijkheid en vindbaarheid van, de communicatie rondom en de bekendmaking van deze gedragscodes heeft de Minister tot zich genomen.

Ten aanzien van de overige onder 4 van het advies genoemde onderwerpen van aandacht zoals onder meer het meldpunt voor tolken en vertalers, een aparte gedragscode voor interceptietolken, beraadt de Minister zich momenteel.

Inleidende opmerkingen over de gedragscode²

Bij de beëdiging na inschrijving in het Rbtv als tolk, zweert of belooft de tolk dat hij zich, bij het uitoefenen van de tolkwerkzaamheden, zal gedragen zoals van een beëdigde tolk mag worden verwacht.

Dit staat als volgt in artikel 13 van de Wbtv:

«Ik zweer/beloof dat ik mijn werk als beëdigde tolk eerlijk, nauwgezet en onpartijdig zal uitvoeren en mij bij het uitoefenen van de tolkwerkzaamheden zal gedragen zoals een goed beëdigde tolk betaamt».

«Ik zweer/beloof dat ik geheimhouding zal betrachten ten aanzien van vertrouwelijke informatie waarvan ik door mijn werk kennis neem».

De vertaler legt na inschrijving de volgende belofte of eed af zoals omschreven in artikel 14, eerste lid van de Wbtv:

«Ik zweer/beloof dat ik mijn werk als beëdigde vertaler eerlijk, nauwgezet en onpartijdig zal uitvoeren en mij bij de uitoefening van mijn vertaalwerkzaamheden zal gedragen zoals een goed beëdigde vertaler betaamt».

«Ik zweer/beloof dat ik geheimhouding zal betrachten ten aanzien van vertrouwelijke informatie waarvan ik door mijn werk kennis neem».

De tolk, respectievelijk de vertaler op de Uitwijklijst, hoewel hij geen eed of belofte aflegt na plaatsing op de Uitwijklijst, heeft zich geconformeerd aan de Gedragscode. Daarnaast staat in artikel 18 van het Besluit Uitwijklijst Wbtv (Staatscourant 2013, 17541) vermeld dat de Gedragscode van overeenkomstige toepassing is op tolken en vertalers die geplaatst zijn op de Uitwijklijst. Gelet daarop spreekt deze gedragscode dan ook van de tolk, respectievelijk de vertaler en niet alleen van de beëdigde tolk, dan wel de beëdigd vertaler zoals bedoeld in artikel 1 van de Wbtv.

De Gedragscode vormt een richtlijn voor het gedrag van de tolk en de vertaler. De tolk, respectievelijk de vertaler en de direct betrokkenen bij een tolkdienst of bij een vertaaldienst weten dankzij de Gedragscode wat wel en niet van de tolk, respectievelijk van de vertaler mag worden verwacht. De

² Ten behoeve van de leesbaarheid wordt de tolk en de vertaler hierna telkens aangeduid als "hij", overeenkomstig de grammaticale regels.

Klachtencommissie Wbtv gebruikt de Gedragscode als leidraad bij de advisering over klachten als bedoeld in artikel 16 van de Wbtv.

De tolk en de vertaler leven de Gedragscode na, ook bij druk van buitenaf om hiervan af te wijken. In specifieke situaties zijn er soms afwijkende gedragsregels. De tolk, dan wel de vertaler beoordeelt in die situaties of het eigen handelen in overeenstemming is met de Gedragscode.

De Gedragscode richt zich rechtstreeks tot hen. Overeenkomstig het advies van het Kwaliteitsinstituut Wbtv is ervoor gekozen om de gedragscode in de ik-vorm te schrijven. Op deze manier wordt de persoonlijke verbinding van de tolk en de vertaler met de gedragscode bevorderd. Zo overweegt het Kwaliteitsinstituut dat '[...] *Het Kwaliteitsinstituut vindt het, in het belang van de kwaliteit van de tolk- en vertaaldiensten, Wenselijk dat tolken en vertalers houvast krijgen om passend bij de situatie hun houding en hun gedrag als tolk/vertaler te kunnen bepalen. Door de ik-vorm te gebruiken wordt uitgestraald dat het de tolk/vertaler zelf is die de keuze maakt om een bepaalde houding en een bepaald gedrag aan te nemen en kwaliteit op maat te kunnen leveren. [...]*'

Om zijn werkzaamheden goed te (kunnen) verrichten is de tolk, dan wel de vertaler ook afhankelijk van externe factoren. Anderen, zoals opdrachtgevers en intermediairs, kunnen bijdragen aan betere werkomstandigheden. Bijvoorbeeld door aan de tolk, dan wel aan de vertaler vooraf voldoende informatie over de opdracht te geven. Op basis van die informatie kijkt de tolk, dan wel de vertaler, of hij geschikt is voor de opdracht en bereidt hij zich daarop voor. Ook duidelijke afspraken tussen de tolk/ de vertaler en de opdrachtgever dragen eraan bij dat verwachtingen worden waargemaakt.

De onderstaande gedragscode voor tolken (bijlage 1), respectievelijk voor vertalers (Bijlage 2) zijn gebaseerd op de volgende vijf kernwaarden:

- A. Integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid;
- B. Vertrouwelijkheid;
- C. Volledigheid;
- D. Transparantie;
- E. Professionaliteit.

Er wordt eerst per kernwaarde een uiteenzetting gegeven wat er onder wordt verstaan.

Vervolgens geven de gedragsregels per kernwaarde een concrete invulling en duiding voor de tolk en voor de vertaler. De gedragscode en het geheel gedragsregels zijn kort en praktisch van aard omschreven. In de hiernavolgende toelichting op individuele gedragsregels worden dan ook alleen die gedragsregels toegelicht die nadere duiding of uitleg behoeven, om zodoende verschil in uitleg en interpretatie te voorkomen.

Toelichting gedragscode voor tolken per kernwaarde

Algemeen:

Vermeld dient te worden dat in de gedragscode voor tolken bewust een keuze is gemaakt in het opnemen van de woorden 'tolkopdracht' en 'tolkdienst' in de betreffende gedragsregels. Deze betekenen niet hetzelfde. Daar waar de tolkopdracht vermeld staat gaat het om het meeromvattende begrip dan alleen het feitelijk tolken tussen de opdrachtgevers en de anderstalige. Het gaat bij het begrip 'tolkopdracht' ook om alle afspraken, die tussen de tolk en intermediair/ de opdrachtgever zijn gemaakt. Met tolkdienst wordt de uitvoering zelf, het feitelijk tolken bedoeld.

In de gedragscode is daarnaast bewust een keuze gemaakt in het opnemen van de woorden 'partij/ partijen' en 'betrokkene/ betrokkenen'. Deze betekenen niet hetzelfde. Bij partijen gaat het om de directe communicatiepartners, dat wil zeggen degene voor wie de communicatie door middel van de tolk plaatsvindt. Bij betrokkenen gaat het om een ruimere kring van personen, niet alleen de directe communicatiepartners maar alle aanwezigen in de ruimte, bijvoorbeeld de griffier, de advocaat, de officier van justitie.

Er is echter geen definitie opgenomen wat in het kader van de gedragscode onder 'partij(en)' en onder 'betrokkene(n)' wordt verstaan. Dit hangt af van de situatie waarin de tolk zijn werkzaamheden moet verrichten. Op deze manier biedt de gedragscode houvast voor situatie die niet op voorhand kunnen worden gezien. Met deze keuze is in ieder geval duidelijk gemaakt dat de tolk soms te maken kan hebben met situaties in/rondom een opdracht waarbij 'partij' niet de goede woordkeuze is. Betrokkene is dan dus meer omvattend.

Toelichting per kernwaarde

Ten aanzien van de kernwaarde integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid

De tolk laat zijn werkzaamheden niet beïnvloeden door druk van buitenaf en hij voert zijn werkzaamheden in alle vrijheid en zonder vrees uit. Dit houdt onder meer in dat hij in alle vrijheid zijn werkzaamheden uitoefent. De tolk laat zich niet intimideren of onder druk zetten bij het uitvoeren van zijn werk. Is die vrees er wel dan kan dat een reden zijn om de opdracht te weigeren/ beëindigen. Het is raadzaam dat de tolk die angst bespreekbaar maakt met zijn opdrachtgever.

Gedragsregel 3:

De tolk brengt partijen onmiddellijk op de hoogte van elke professionele of persoonlijke band tussen de tolk en een betrokkene.

Het volgende voorbeeld illustreert de juiste handelwijze:

Een tolk is opgeroepen voor een zitting van de strafrechter. De tolk constateert dat hij een persoonlijke band heeft met de anderstalige verdachte. Hij stelt daarvan onmiddellijk de opdrachtgever op de hoogte. Als de tolk pas in het gerechtsgebouw constateert dat hij een persoonlijke band heeft met de anderstalige verdachte, dan brengt hij daarvan onmiddellijk de rechter op de hoogte. Er wordt besproken of de tolk de tolkdienst kan voorzetten.

Gedragsregel 4:

De tolk houdt zich strikt aan de opdracht. Hij is niet behulpzaam bij andere taken. De tolk verstrekt geen informatie die de eigen integriteit, onafhankelijkheid of onpartijdigheid in het gedrang brengt, noch op eigen initiatief, noch op verzoek van de partijen.

Het volgende voorbeeld illustreert de juiste handelwijze:

Een politieagent zegt tegen de tolk over de anderstalige verdachte: 'Hij zegt dat hij uit Frankrijk komt, maar aan zijn Frans te horen, komt hij uit België. Wat denkt u?' De tolk zegt dat de Gedragscode voor tolken niet toestaat dat hij op deze vraag antwoord geeft.

De tolk vermijdt onderonsjes en een-op- een overleggen met de betrokkenen vóór, tijdens en na de tolkopdracht. Zo stelt de tolk zich onder meer afzijdig op tijdens het wachten vóór de opdracht, en neemt na de opdracht direct afscheid van de betrokkenen.

De tolk probeert niet alleen achter te blijven met een van de betrokkenen. Mocht dit wel gebeuren, probeer dan een gesprek met deze betrokkene te vermijden.

Vertel de betrokkene desnoods over de Gedragscode. Als de tolk tijdens een korte onderbreking van een tolkdienst ongeveer 10 minuten in dezelfde wachtruimte wacht als de anderstalige betrokkene en praat over het weer, dan is dat prima.

Als een gesprek de relatie/situatie echter (gaandeweg) beïnvloedt, beëindig dan het gesprek over dat onderwerp en verwijst naar de Gedragscode. Deze situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen wanneer de anderstalige betrokkene bepaalde dingen vertelt met betrekking tot de persoonlijke sfeer.

Bij gebruik van de social media moet de tolk zich bewust zijn van de houding die de tolk in het openbaar dient uit te stralen. Hij voorkomt dat zijn bijdragen zijn integriteit of onpartijdigheid aantasten. Soms kan het wekken van de schijn al negatieve gevolgen hebben voor het kunnen uitvoeren van een tolkopdracht voor een bepaalde opdrachtgever.

Ten aanzien van de kernwaarde vertrouwelijkheid

De tolk heeft een geheimhoudingsplicht. Deze volgt uit artikel 29 Wbvtv en luidt als volgt:

'[...] De beëdigde tolk is verplicht tot geheimhouding van de gegevens waarover hij bij de uitoefening van zijn werkzaamheden de beschikking krijgt en waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn werkzaamheden de noodzaak tot mededeling voortvloeit.'

In sommige situaties moet de tolk echter zijn geheimhoudingsplicht doorbreken. Dat kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als de tolk in een strafzaak als getuige wordt gehoord door een rechter(-commissaris). Maar soms blijft zelfs dan geheimhouding het uitgangspunt. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de vragen die aan de tolk als getuige worden gesteld, betrekking hebben op wat er vertrouwelijk is besproken tussen een anderstalige verdachte en zijn raadsman. Deze raadsman is een zogenaamde geheimhouder en hoeft die geheimhouding niet te doorbreken. De advocaat heeft een

verschoningsrecht. De tolk heeft in dat geval een van de raadsman afgeleid verschoningsrecht (zie in dit verband ook artikel 11a, eerste lid, laatste volzin, Advocatenwet).

Het volgende voorbeelden illustreren de juiste handelwijze:

De tolk spreekt met niemand over aspecten van zijn werk die tot personen of zaken te herleiden zijn, ook niet met vrienden of familie.

De tolk tolkt bij twee verschillende tolkdiensten met dezelfde anderstalige betrokkene. Eerst in het voorgesprek met de advocaat, daarna bij het politieverhoor. De betrokkene verklaart bij de politie anders dan tijdens de briefing met de advocaat. Het is niet aan de tolk om daarover iets te zeggen.

Ten aanzien van de kernwaarde transparantie

De tolk verleent tijdens de tolkdienst inzicht in alles wat hij doet of zegt.

Gedragsregel 18

De tolk vertelt de betrokkenen altijd wanneer hij afwijkt van wat de betrokkenen zeggen. Zo reageert de tolk bijvoorbeeld op een vraag die rechtstreeks aan hem gericht is. De tolk verwijst dan naar de Gedragscode of vraagt om verduidelijking.

Gedragsregel 20

De tolk tolkt geen (telefoon)gesprekken die plaatsvinden in dezelfde ruimte als waar hij tolkt, indien deze gesprekken niets met de opdracht te maken hebben. De tolk tolkt wel kort wat er gebeurt, zodat de anderstalige het ook begrijpt.

Ter illustratie het volgende: Wanneer de advocaat tijdens een tolkdienst een telefoontje krijgt, zegt de tolk: 'De advocaat krijgt een telefoontje dat niet met deze zaak te maken heeft.'

Gedragsregel 22

De tolk meldt onmiddellijk aan betrokkenen als de anderstalige niet de taal of variant spreek waarvoor de tolkdienst is aangevraagd.

Hierbij dient nog te worden vermeld dat de tolk niet mag aangeven welke taal de anderstalige wel spreekt naar zijn mening, ook al staat de tolk voor de taal welke de anderstalige wel spreekt ingeschreven in het Rbtv. Dit behoort niet tot zijn taken.

Zie ook het eerdergenoemde voorbeeld ter illustratie: een politieagent zegt tegen de tolk over de anderstalige verdachte: 'Hij zegt dat hij uit Frankrijk komt, maar aan zijn Frans te horen, komt hij uit België. Wat denkt u?' De tolk zegt dat de Gedragscode voor tolken niet toestaat dat hij op deze vraag antwoord geeft.

Ten aanzien van de kernwaarde professionaliteit

De tolk gedraagt zich altijd professioneel. Voor zover dat in zijn macht ligt, is hij verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn prestatie.

Gedragsregel 27.

De tolk geeft desgevraagd een vertaling à vue.

Ter illustratie worden de volgende voorbeelden gegeven.

Voorbeeld 1: een politieagent vraagt na afloop van het politieverhoor aan de tolk om de schriftelijke vastlegging van dat verhoor (à vue) te vertalen voor de anderstalige verdachte;

Voorbeeld 2: de rechter vraagt tijdens een strafzitting aan de tolk om de inhoud van een appbericht in een vreemde taal à vue naar het Nederlands te vertalen.

Gedragsregel 33

De tolk bereidt elke opdracht zo goed als mogelijk voor op basis van de informatie die de opdrachtgever heeft verstrekt.

De tolk is daarbij wel afhankelijk van informatie van de opdrachtgever. Het is dan ook wenselijk dat de tolk voorafgaand aan de tolkdienst beschikbare relevante informatie ontvangt van de opdrachtgever.

In de ideale situatie houdt de opdrachtgever met de tolk een voorbespreking om de tolk nader te informeren over de opdracht. Die voorbespreking is mede bedoeld voor het maken van werkafspraken, bijvoorbeeld over de tolkmodus (consecutief/simultaan), de positionering in de ruimte, de gemoedstoestand van de anderstalige, de kerngegevens van een dossier, de ondervragingstechniek, de algemene werkwijze van de opdrachtgever enz. Verder kunnen de tolk en de opdrachtgever afspraken maken of tactieken bespreken indien zich bepaald (extreem) gedrag voordoet tijdens de opdracht.

Toelichting gedragscode voor vertalers per kernwaarde

Algemeen:

In de gedragscode is bewust een keuze gemaakt in het opnemen van de woorden 'partij/ partijen' en 'betrokkene/ betrokkenen'. Deze betekenen niet hetzelfde. Bij partijen gaat het om de directe communicatiepartners, dat wil zeggen degene voor wie de schriftelijke communicatie direct plaatsvindt. Bij betrokkenen gaat het om een ruimere kring van personen, niet alleen de directe communicatiepartners.

Er is echter geen definitie opgenomen wat in het kader van de gedragscode onder 'partij(en)' en onder 'betrokkene(n)' wordt verstaan. Dit hangt af van de situatie waarin de vertaler zijn werkzaamheden moet verrichten. Op deze manier biedt de gedragscode houvast voor situatie die niet op voorhand kunnen worden gezien. Met deze keuze is in ieder geval duidelijk gemaakt dat de vertaler soms te maken kan hebben met situaties in/rondom een opdracht waarbij 'partij' niet de goede woordkeuze is. Betrokkene is dan dus meer omvattend.

Toelichting per kernwaarde

Ten aanzien van de kernwaarde integriteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid

De vertaler laat zijn werkzaamheden niet beïnvloeden door druk van buitenaf en hij voert zijn werkzaamheden in alle vrijheid en zonder vrees uit. Dit houdt onder meer in dat hij in alle vrijheid zijn werkzaamheden uitoefent. De vertaler laat zich niet intimideren of onder druk zetten bij het uitvoeren van zijn werk. Is die vrees er wel dan kan dat een reden zijn om de opdracht te weigeren/ beëindigen. Het is raadzaam dat de vertaler die angst bespreekbaar maakt met zijn opdrachtgever.

Bij gebruik van de social media moet de vertaler zich bewust zijn van de houding die de vertaler in het openbaar dient uit te stralen. Hij voorkomt dat zijn bijdragen zijn integriteit of onpartijdigheid aantasten. Soms kan het wekken van de schijn al negatieve gevolgen hebben voor het kunnen uitvoeren van een vertaalopdracht voor een bepaalde opdrachtgever.

Ten aanzien van de kernwaarde vertrouwelijkheid:

De vertaler heeft een geheimhoudingsplicht, die rechtstreeks volgt uit de Wbtv. In artikel 32 van de Wbtv staat als volgt omschreven

'[...] De beëdigde vertaler is verplicht tot geheimhouding van de gegevens waarover hij bij de uitoefening van zijn werkzaamheden de beschikking krijgt en waarvan hij het vertrouwelijk karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, [...]'

In sommige situaties moet de vertaler zijn geheimhoudingsplicht doorbreken. Zie tweede volzin van artikel 32 van de Wbtv *'[...] ... behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn werkzaamheden de noodzaak tot mededeling voortvloeit. ... [...]'*

Dat kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als de vertaler in een strafzaak als getuige wordt gehoord door een rechter(-commissaris). Maar soms blijft zelfs dan geheimhouding het uitgangspunt. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de vragen die aan de vertaler als getuige worden gesteld, betrekking hebben op wat er vertrouwelijk is gecommuniceerd tussen een anderstalige verdachte en zijn raadsman. Deze raadsman is een zogenaamde geheimhouder en hoeft die geheimhouding niet te doorbreken. Het zogeheten verschoningsrecht. De vertaler heeft in dat geval een van de raadsman afgeleid verschoningsrecht (zie in dit verband ook artikel 11a, eerste lid, laatste volzin, Advocatenwet).